

Situació

Si bé els últims anys diversos informes han posat de manifest la greu situació que enfronten les persones en situació de desplaçament forçat a la Frontera Sud i hi ha més consciència ciutadana, se segueixen succeint greus violacions de drets humans. Per això segueix essent necessari treure a la llum, documentar i denunciar aquestes violacions que es produeixen en l'intent d'accés a territori de l'Estat espanyol i europeu. I més, tenint en compte que, com han denunciat diverses entitats, la Frontera Sud és considerada com una fórmula d'èxit en la gestió de fronteres per la Unió Europea (UE) i els seus Estats membres. En conseqüència, aquest model s'està exportant a d'altres fronteres europees.

Aquesta frontera té una gran importància estratègica en la construcció de l'Europa Fortalesa perquè és l'única frontera terrestre entre el continent africà i la UE (és una frontera espanyola i per tant el que hi succeeix és responsabilitat de l'Estat espanyol). Moltes de les persones que arriben a Catalunya l'han creuat. Però com és ben sabut, malauradament destaca per les nombroses vulneracions de drets humans a les que són sotmeses les persones en situació de desplaçament forçat, incloent els i les menors, moltes de les quals resten impunes o són invisibles a ulls de la ciutadania al continent europeu.

A més a més, les xifres demostren la importància de la Frontera Sud com a via d'entrada a la UE: va ser la tercera via d'entrada pel Mediterrani al 2017 després d'Itàlia i Grècia, però és una ruta cada cop més utilitzada, amb 28.587 persones arribades a Ceuta, Melilla, les costes de la península o les illes Canàries i Balears el 2017 -aquesta xifra duplica la de l'any anterior-. D'aquestes arribades, més de tres quartes parts (22.419) han estat per mar, tres vegades més que l'any anterior (8.048). Un 92,7% de les persones arribades són homes (20.785) i només un 7,3% dones (1.634), de les quals 161 estaven embarassades. Pel que fa a les edats, un 86,7% eren adults i un 13,3% menors, si bé són estimacions per la dificultat d'establir-ne l'edat.

LIMITACIONS AL DRET D'ASIL

El dret d'asil és un dels que es vulnera més flagrantment a la Frontera Sud des de fa anys, sobretot per la manca de vies legals i segures per accedir a territori espanyol. D'una banda, tot i que hi ha oficines d'asil als passos fronterers terrestres a Ceuta i a Melilla, per a les persones en situació de desplaçament forçat és gairebé impossible d'accedir-hi, ja que abans han d'haver passat la frontera marroquina, on són rebutjades.

D'altra banda, tal com denunciaven moltes organitzacions i hem constatat sobre terreny, per a les persones de l'Àfrica subsahariana és totalment impossible que les autoritats marroquines les deixin passar i per tant tenen vetat l'accés al dret d'asil; mentre que les persones de fenotips àrabs el Marroc les deixa passar amb documentació marroquina. És a dir, que només tenen possibilitat real de sol·licitar protecció internacional persones de països com el Marroc o Síria, en aquest últim cas comprant passaports falsos marroquins i pagant a forces de seguretat de control fronterer. Això explica per què a Ceuta no s'ha rebut ni una sola sol·licitud d'asil a l'oficina d'asil al pas fronterer des que es va habilitar el 2015, i per què a la de Melilla se'n reben només del Marroc, Palestina o Síria (el 2016 es van rebre 2.038 sol·licituds, de les quals 1.829 eren de persones de Síria, 173 de Palestina i 161 del Marroc).

Això vol dir que a les persones sol·licitants de protecció internacional d'origen subsaharià no els queda altra possibilitat que intentar creuar la tanca o accedir per mar a Ceuta o Melilla. Però en aquests casos tampoc se'ls garanteix l'accés a aquest dret ja que a la tanca són habituals les devolucions en calent, expulsions col·lectives prohibides pel dret internacional que vulneren la possibilitat de sol·licitar protecció internacional.

VULNERACIONS DE DRETS HUMANS A LA FRONTERA

Si bé hi ha intents de creuar del Marroc a Ceuta o a Melilla per mar (amb embarcacions o nadant) i pels passos fronterers (amb dobles fons de vehicles o amb documentació falsa que només és accessible per a persones amb fenotips àrabs), l'accés que genera més moments de tensió i on s'empren més recursos tecnològics i militars per reprimir les persones immigrades i refugiades a la Frontera Sud són les tanques. Són construccions imponents farcides de tecnologia militar d'alt cost com malles anti-trepa, concertines, càmeres de vídeo o infrarojos, un negoci molt lucratiu per a moltes empreses europees. El govern espanyol fins i tot ha arribat a considerar l'ús de canons d'aigua i drons.

Com la delegació ha pogut constatar, la tanca de Ceuta compta amb una tanca doble del costat espanyol i d'una tanca més baixa del costat marroquí i d'un fossat profund al mig. Aquestes tanques tenen, a més a més, les conegudes concertines, petits elements tallants que ocasionen ferides de profunditat. Una altra greu violació de drets que es produeix a la tanca i que ha estat reiteradament denunciada per moltes organitzacions, pel Defensor del Poble i pel Tribunal Europeu de Drets Humans són el que es coneix com a "devolucions en calent": tan bon punt les persones han aconseguit creuar la tanca i són a territori espanyol, són retornades al Marroc, fet que viola el principi de "non-refoulement", principi angular del dret d'asil.

Elaborat per:

Amb el suport de:

La informació continguda en aquesta publicació no reflecteix la posició o l'opinió de la Generalitat de Catalunya ni de l'Ajuntament de Barcelona.